

Σύγχρονη Αγορά Εργασίας και Βασική Χαρτογράφηση των Ευρωπαϊκών Ψηφιακών Πλατφορμών που δίνουν ευκαιρίες σε Νέους

Άννα-Ελένη Πολύδωρα

eleana_feuga@hotmail.gr

Υπ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Περίληψη. Η παρούσα μελέτη αναφέρεται στη σύγχρονη αγορά εργασίας, όπως έχει διαμορφωθεί στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παροχή πληροφοριών για την αγορά εργασίας θεωρείται σημαντική, προκειμένου οι σύγχρονοι νέοι να είναι σε θέση να επιλέξουν τον τομέα που θα δραστηριοποιηθούν, θα επιμορφωθούν και θα αφιερώσουν μέρος του ελεύθερου χρόνου τους. Ακόμα, η παρουσίαση των απαιτήσεων της σύγχρονης αγοράς εργασίας είναι χρήσιμη, διότι οι νέοι θα αποκτήσουν τη δυνατότητα να εντοπίσουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες, προκειμένου να αναπτυχθούν επαγγελματικά και προσωπικά. Έπειτα από την αναφορά στη σύγχρονη αγορά εργασίας, θα ακολουθήσει η βασική χαρτογράφηση των ηλεκτρονικών πλατφορμών που διαχειρίζονται με θεσμικές διαδικασίες τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κάθε ηλεκτρονική πλατφόρμα θα παρουσιαστεί ξεχωριστά. Οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες έχουν επιλεγεί με γνώμονα την προσφορά ευκαιριών ενημέρωσης, κατάρτισης, εθελοντισμού και επαγγελματικής συμβουλευτικής σε νέους πολίτες της Ευρώπης. Η εξοικείωση των νέων με το ψηφιακό περιβάλλον των συγκεκριμένων ευρωπαϊκών ψηφιακών πλατφορμών και η έγκαιρη και επίκαιρη ενημέρωσή τους για τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας θα συμβάλλει στη μείωση της επαγγελματικής αναντιστοιχίας και του αισθήματος του ανικανοποίητου σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο.¹

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Νέοι, Ηλεκτρονικές Πλατφόρμες, Αγορά Εργασίας, Επαγγελματική και Προσωπική Σταδιοδρομία

Εισαγωγή

Στην εισαγωγή της εργασίας θα αναφερθεί ο όρος «νεολαία», έπειτα θα παρουσιαστεί η σύγχρονη αγορά εργασίας και στο τέλος θα αναφερθούν οι ευρωπαϊκές ψηφιακές πλατφόρμες που προσφέρουν επαγγελματικές και εκπαιδευτικές ευκαιρίες σε νέους πολίτες. Σε διεθνή κλίμακα η επιστημονική συζήτηση για τη νεολαία ξεκίνησε στο τέλος της δεκαετίας του '60 και κινήθηκε γύρω από επιμέρους διαστάσεις. Είναι η ιστορική, η δημογραφική, η κοινωνιολογική, η ψυχολογική, η εγκληματολογική, η παιδαγωγική, η πολιτική και η ανθρωπολογική (Δεμερτζής κ.ά, 2008: 15). Κάθε κοινωνία ορίζει τη νεολαία βάσει των δικών της ιστορικών, κανονιστικών και γνωσιολογικών προκείμενων (Δεμερτζής κ.ά, 2008: 31· Wynn & White, 1997: 12-15). Η νεολαία συνιστά τόσο ένα προϊόν της κοινωνικής αναπαραγωγής, όσο και τη δύναμη, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική αλλαγή και μετασχηματισμό. Ο βαθμός στον οποίο οι νέοι επιδιώκουν τον μετασχηματισμό είναι στενά συνδεδεμένος με

¹ Το άρθρο δεν λαμβάνει υπόψη την επέλαση της Τεχνητής Νοημοσύνης των τελευταίων μηνών

την ιδιαίτερη ιστορική συγκυρία, την ταξική δομή και τον βαθμό ελευθερίας που αποκτούν στο πλαίσιο μιας δεδομένης κοινωνίας (Δεμερτζής κ.ά., 2008: 32).

Ο όρος «νεολαία» δεν υποδηλώνει απλώς τη φάση της βιολογικής, ψυχολογικής, γνωστικής και συναισθηματικής ανάπτυξης του ατόμου μεταξύ της παιδικής ηλικίας και της ενηλικίωσης. Αντιθέτως, συνιστά μια «κοινωνική και ιστορική κατασκευή», η οποία ενσωματώνει τις δυναμικές και τις αντιφάσεις του εκάστοτε κοινωνικού μηχανισμού στον οποίο ανήκει. Ο όρος «νεολαία» παρουσιάζει μια δυναμική, διότι επηρεάζεται από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ως προς τη διαμόρφωση και το περιεχόμενό του (Gillis, 2013: 35-36).

Οι νέοι χρειάζεται να συνθέτουν μια ξεχωριστή και μοναδική ομάδα του πληθυσμού (Δημόπουλος & Κουλαϊδής, 2006: 17). Οι σύγχρονοι νέοι είναι ανάγκη να αποκτήσουν στόχους και να δημιουργήσουν τους δικούς τους προσανατολισμούς. Τα προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι ποικίλουν. Ο Κοντορίνης (2005) τα κατατάσσει σε τρία είδη: τα γενικώς αποδεκτά, τα ειδικά και τα τεχνικά προβλήματα. Τα γενικώς αποδεκτά είναι προβλήματα, τα οποία αφορούν την ανεργία, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά, την εγκληματικότητα και άλλου είδους καταχρήσεις. Τα ειδικά αναφέρονται στα προβλήματα υγείας, ενώ τα οικονομικά, τα τεχνικά προβλήματα επικεντρώνονται στην έλλειψη κοινού χώρου συγκέντρωσης και ψυχαγωγίας και τεχνικού εξοπλισμού.

Στις δυτικές κοινωνίες θεωρείται αρκετά σημαντική η επίδραση ορισμένων συνθηκών, οι οποίες ευθύνονται για τη διαμόρφωση της ταυτότητας της νεολαίας. Αυτές οι συνθήκες είναι η δημογραφική εξέλιξη, η παράταση της νεανικής ηλικίας, η εγκατάλειψη μιας γραμμικής πορείας ζωής, η υποχώρηση των παραδοσιακών, συλλογικών μοντέλων, η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η «νεανικοποίηση» της γενικής κουλτούρας (Δημόπουλος & Κουλαϊδής, 2006: 18-21). Εκτός από αυτές τις συνθήκες όμως, έχουν εμφανιστεί και συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες που συνδέονται με τη διαμόρφωση της νεανικής ταυτότητας. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι η παγκοσμιοποίηση, η ραγδαία εισαγωγή και εξάπλωση των νέων τεχνολογιών της επικοινωνίας και της πληροφορίας, η ταχύτατη μεταβολή πολλών κλειστών κοινωνιών σε πολυπολιτισμικές και οι αρκετά συχνές μεταναστευτικές, προσφυγικές ροές (Δημόπουλος & Κουλαϊδής, 2006: 23-26).

Τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και το Συμβούλιο της Ευρώπης έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και με τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τη νεολαία εκλαμβάνοντας τους νέους ως τους εν δυνάμει ενεργούς πολίτες του μέλλοντος και οικονομικούς δρώντες. Το 2010 κυκλοφόρησε η πρώτη ευρωπαϊκή στρατηγική για τη νεολαία. Αιτία της χάραξης πολιτικής για τη νεολαία, δεν αποτέλεσε μόνο η ανάγκη να δοθούν λύσεις στα προβλήματα που απασχολούν τους νέους, αλλά η επικράτηση του αιτήματος για τη συνεισφορά των νέων στη γενικότερη ανάπτυξη της κοινωνίας. Η κοινωνική ενεργοποίηση των νέων συνιστά μέχρι και σήμερα το κύριο μέλημα των πολιτικών νεολαίας. Στα επίσημα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ενεργή συμμετοχή ερμηνεύεται ως οι συγκεκριμένες δεξιότητες, συμπεριφορές και γνώσεις που οφείλει να αποκτήσει το άτομο δια βίου μέσω της συμμετοχής του σε εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις. Ο σκοπός της προώθησής της είναι διττός. Είναι η δημιουργία του αισθήματος ότι το άτομο ανήκει σε μια ομάδα και ότι συμμετέχει στη δημοκρατία. Η πεποίθηση αυτή ενισχύεται μέσα από τη διοργάνωση και προώθηση κοινωνικομορφωτικών δραστηριοτήτων (Zarifis, 2020: 19). Η ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής και της κοινωνικής ένταξης των νέων της σύγχρονης εποχής μπορεί να διευκολυνθεί μέσα από τη συμμετοχή τους σε δράσεις που οργανώνονται σε επίσημα και ανεπίσημα περιβάλλοντα μάθησης, όπως ο χώρος της απασχόλησης, της

εκπαίδευσης και των δραστηριοτήτων της κοινότητας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει δοθεί στους νέους που διατρέχουν τον κίνδυνο της περιθωριοποίησης, όπως νέοι που εγκατέλειψαν πρόωρα την εκπαίδευση, ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες ή είναι μετανάστες και πρόσφυγες (Zarifis, 2020: 20).

Σύγχρονη Αγορά Εργασίας

Από το 2010 έως το 2022, η παγκόσμια συνδεσιμότητα, οι έξυπνες μηχανές και τα πολυμέσα έχουν αλλάξει τον χώρο της εργασίας και έχουν δημιουργήσει την ανάγκη για απόκτηση νέων δεξιοτήτων, προκειμένου οι άνθρωποι και ιδιαίτερα οι νέοι να παραμείνουν παραγωγικοί, ανταγωνιστικοί και να αποφέρουν κέρδη στις επιχειρήσεις, αλλά και για να αναπτυχθούν προσωπικά και επαγγελματικά (Davies, 2021). Αρχικά, οι νέοι άνθρωποι οφείλουν να αναδιαμορφώσουν τις απόψεις που έχουν για την επαγγελματική σταδιοδρομία, την προσωπική ζωή και την εκπαίδευση. Χρειάζεται επίσης να υιοθετήσουν έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής, να σκέφτονται συλλογικά και αλληλέγγυα και να προσπαθήσουν να συμβαδίσουν με τους νέους ρυθμούς, χωρίς να επηρεάζεται η ψυχική και σωματική τους ανθεκτικότητα (Davies, 2021).

Ακόμα, μέσα στην επόμενη δεκαετία (έως το 2030) οι νέες έξυπνες μηχανές θα ενταχθούν στον χώρο της εργασίας και θα αντικαταστήσουν τις διαδικασίες που διενεργούνται καθημερινά και υποστηρικτικά. Επιπλέον, στις επιχειρήσεις, στην οργάνωση της προσωπικής ζωής και στον χώρο της εργασίας θα αυξηθεί η αλληλεπίδραση του ανθρώπου με τα δεδομένα. Πλέον χρειάζονται τα δεδομένα σε κάθε έκφραση της καθημερινότητας και σε κάθε τομέα ανθρώπινης δραστηριοποίησης. Επιπλέον, έχουν ανακαλυφθεί νέα πολυμέσα για την έκφραση των ανθρώπινων συναισθημάτων, την ψυχαγωγία και τη δυνατότητα της επικοινωνίας με άλλα άτομα. Αυτά τα πολυμέσα είναι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, τα βίντεο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες και οι εικόνες (Davies, 2021).

Οι δεξιότητες που θεωρούνταν απαραίτητες έως το 2020 ήταν η ικανότητα κατανόησης των βαθύτερων νοημάτων. Αφού οι έξυπνες μηχανές θα αντικαταστήσουν τις καθημερινές, εύκολες δουλειές και τις δουλειές εξυπηρέτησης πελατών, θα αυξηθεί η ζήτηση σε δεξιότητες που δε διαθέτουν οι έξυπνες μηχανές και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης πιο σύνθετες. Οι νέες δεξιότητες αφορούν την υψηλή νόηση και τη λήψη αποφάσεων. Ακόμα, με την εμφάνιση της τεχνητής νοημοσύνης του ChatGPT αρκετοί προγραμματιστές χαμηλής ειδίκευσης θα απολέσουν τις θέσεις εργασίας τους, οι δικηγόροι που ασχολούνται με το να θυμούνται και να ανακαλούν νόμους θα μείνουν άνεργοι και αρκετοί κλάδοι ανθρώπινης δραστηριότητας, οι οποίοι στελεχώνονται από υποστηρικτικό ανθρώπινο δυναμικό σε ποικίλους τομείς θα έρθουν αντιμέτωποι με αυτήν τη νέα καινοτομία, η οποία δεν είναι ακόμα γνωστό το πώς θα επηρεάσει μελλοντικά τον άνθρωπο. Ωστόσο, ο άνθρωπος μπορεί να σκεφτεί κριτικά, να επεξεργαστεί και να συνδυάσει δεδομένα και να δημιουργήσει νέο ψηφιακό υλικό και περιεχόμενο. Οι έξυπνες μηχανές ακόμα και με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης δεν έχουν τη δυνατότητα να λάβουν σημαντικές αποφάσεις και δεν διαθέτουν ενσυναίσθηση. Οι κοινωνικές δεξιότητες και τα συναισθήματα που μπορούν να εκφράσουν και να κατανοήσουν είναι πολύ περιορισμένα. Τα ρομπότ και οι έξυπνες μηχανές δεν έχουν συναισθηματική νοημοσύνη, ούτε έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν συναισθήματα και να συνεργαστούν με επικοινωνιακό τρόπο σε ομάδες ανθρώπων (Davies, 2021).

Έρευνες που έχουν διεξαχθεί από το 2010 και έχουν ως χρονική αφετηρία το 2030 επισημαίνουν ότι ο σύγχρονος εργαζόμενος οφείλει να εκπαιδεύεται και να καταρτίζεται δια βίου, καθώς και να παρουσιάζει προσαρμοστικότητα και ευελιξία στις συνεχείς αλλαγές των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Στον χώρο της εκπαίδευσης, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα οφείλουν να εισάγουν σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες μαθήματα που προάγουν την κριτική και αναλυτική σκέψη του μαθητή-εκπαιδευόμενου, πρέπει να εντάξουν τις νέες τεχνολογίες στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα και να εκσυγχρονίζονται συνεχώς οι υποδομές και τα προγράμματα σπουδών τους, έχοντας ως αφετηρία τις αλλαγές στην εκάστοτε κοινωνία και αγορά εργασίας. Ακόμα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι χρήσιμο να καλλιεργούν τις κοινωνικές και μαλακές δεξιότητες των μαθητών-εκπαιδευόμενων, να τους προσφέρουν νέες εμπειρίες που έχουν αντίκτυπο στη σύγχρονη ζωή και είναι χρήσιμο εξίσου να οδηγούν τους μαθητές-εκπαιδευόμενους στο να επεξεργάζονται και να προσεγγίζουν τη νέα γνώση που τους μεταδίδεται με διαθεματικό τρόπο, όπως να εξετάζουν ένα ζήτημα από πολλές πλευρές και να έχουν την ικανότητα να εμπλέκουν διαφορετικά επιστημονικά αντικείμενα και δεξιότητες έως ότου σχηματίσουν την άποψή τους (Davies, 2021).

Σύμφωνα με τον Μπίκο (2012: 38) ο σύγχρονος εργαζόμενος οφείλει να είναι πολυδύναμος και πολυλειτουργικός, δηλαδή πρέπει να επιλύει προβλήματα, να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και να ανταποκρίνεται στις συνεχείς αλλαγές της αγοράς εργασίας και της παραγωγής μέσα από τη συμμετοχή του σε προγράμματα δια βίου επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Μέσα από την εκπαίδευση και την κατάρτιση δίνεται η δυνατότητα της εξοικείωσης των ανθρώπων με τη χρήση των νέων τεχνολογιών στον χώρο εργασίας. Αρκετές χώρες, εκτός από την Ιαπωνία, θεωρούν ότι το εκπαιδευτικό σύστημα έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για τη σωστή προετοιμασία και τη μετάβαση των πολιτών στην αγορά εργασίας, καθώς και για την παροχή κατευθυντήριων γραμμών σχετικών με τις μελλοντικές θέσεις εργασίας. Ορισμένοι θεωρούν ότι ο κάθε πολίτης είναι υπεύθυνος για τη σωστή του προετοιμασία και ένταξη στην αγορά εργασίας (Wike & Stokes, 2018).

Η ικανότητα ενός ατόμου να βρει ή να διατηρήσει μια θέση εργασίας σε ένα κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον ονομάζεται «απασχολησιμότητα». Η απασχολησιμότητα ενός ατόμου εξετάζεται έμμεσα μέσα από την αξιοποίηση ορισμένων προαποφασισμένων δεικτών, όπως είναι τα προσόντα, η επαγγελματική εμπειρία, η κινητικότητα και οι προτάσεις για απασχόληση (Ζαρίφης, 2013: 6). Το αίτημα για δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας είναι αντιληπτό. Η εκπαίδευση για τον εργασιακό στίβο πρέπει να ξεκινάει από τη σχολική ηλικία. Είναι χρήσιμο να καλλιεργούνται στους μαθητές οι ικανότητες για μάθηση, για κατανόηση, κριτική σκέψη και αναστοχασμό. Έπειτα, ως εκπαιδευόμενοι πρέπει να έρχονται σε επαφή με το γνωστικό αντικείμενο των ακαδημαϊκών σπουδών τους μέσα από την εκπόνηση πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις και σε οργανισμούς Ιδιωτικού ή Δημόσιου Δικαίου. Η πρώτη δουλειά είναι σημαντική για τον νεοεισερχόμενο στην αγορά εργασίας, αφού μαθαίνει να ντύνεται κατάλληλα, να ολοκληρώνει σύνθετα καθήκοντα, να σχηματίζει κοινωνικές σχέσεις, να αναπτύσσει την υπευθυνότητα και την αυτοπεποίθηση και ξεκινάει να διεκδικεί νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες θα έχουν καλύτερες απολαβές και θα ενισχύουν το επαγγελματικό του κύρος και το ανθρώπινο του κεφάλαιο (Ζαρίφης, 2013: 6).

Στο μέλλον, οι θέσεις εργασίας που καλύπτονταν από άτομα χωρίς δεξιότητες ή από άτομα με λίγες δεξιότητες θα εξαφανιστούν. Τα άτομα θα χρειαστεί να διαθέτουν υψηλές γνώσεις και πρακτική εμπειρία για να εξελιχθούν επαγγελματικά, να αναπτυχθούν οικονομικά, κοινωνικά και προσωπικά. Οι κλάδοι που θα προσφέρουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας

θα είναι η υγεία, η τεχνολογία, η αυτοαπασχόληση και υπηρεσίες που αφορούν το κοινωνικό σύνολο. Το μέλλον της κάθε θέσης εργασίας, αλλά και του κάθε κλάδου ανθρώπινης δραστηριότητας εξαρτάται από τις τάσεις που συναντιούνται στην παγκόσμια αγορά εργασίας. Ωστόσο, διαμορφώνεται και σχεδιάζεται από κοινού με τις ιδιαίτερες ανάγκες της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, το ανθρώπινο δυναμικό της, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και την τεχνογνωσία που διαθέτει. Οι φορείς χάραξης πολιτικής και οι εκπρόσωποι των εθνικών κυβερνήσεων οφείλουν να είναι σε στενή επαφή με τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, τους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, τους τοπικούς οργανισμούς και τους πολίτες, προκειμένου να συντονίζεται κάθε δράση παρακολούθησης της παγκόσμιας αγοράς εργασίας και της οικονομίας κατ' επέκταση, καθώς και για την ύπαρξη προβλέψεων – σχετικών με τα μελλοντικά επαγγέλματα και τον αντίκτυπο αυτών στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό γίγνεσθαι. Η λύση για την ανεργία σήμερα είναι η ενασχόληση με τις νέες τεχνολογίες, αλλά δεν έχει μελετηθεί επαρκώς το τι θα συμβεί αν κορεστούν τα επαγγέλματα στον τεχνολογικό τομέα (Cobert, 2005: 39).

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε χώρας μέλους ξεχωριστά. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προωθεί δράσεις που ενισχύουν την αξιοποίηση των νέων ψηφιακών τεχνολογιών, στηρίζει τους πολίτες στη διαδικασία απόκτησης ψηφιακών δεξιοτήτων και υποστηρίζει την ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022) ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι η διείσδυση των ψηφιακών τεχνολογιών στις επιχειρήσεις και ο αντίκτυπος των τεχνολογιών στην κοινωνία. Οι νέες τεχνολογίες, όπως το διαδίκτυο των πραγμάτων, το υπολογιστικό νέφος και η τεχνητή νοημοσύνη μπορούν να εξυπηρετήσουν τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών παραγωγής, τη μείωση της περιβαλλοντικής μόλυνσης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων λόγω της διάθεσης νέων υπηρεσιών και προϊόντων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2022).

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός εξυπηρετεί την οικονομική ανάπτυξη, την παραγωγικότητα και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και παγκοσμίως. Παράλληλα, δημιουργεί στον σύγχρονο άνθρωπο την ανάγκη για περαιτέρω εξειδίκευση, επανακατάρτιση, αλλαγή επαγγελματικής σταδιοδρομίας και απόκτηση νέων δεξιοτήτων ανταποκρινόμενων στις σύγχρονες, μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας, της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Οι δεξιότητες κατανέμονται στις γνωστικές και στις μη γνωστικές. Στις γνωστικές δεξιότητες ανήκουν η αριθμητική, η ανάγνωση, η γραφή και ο ψηφιακός γραμματισμός. Στις μη γνωστικές δεξιότητες, οι οποίες αναπτύσσονται ραγδαία είναι η ικανότητα της προσαρμογής, η επικοινωνία και η συνεργασία, η κριτική ικανότητα, η δημιουργικότητα, το επιχειρηματικό πνεύμα, η λήψη πρωτοβουλιών και αποφάσεων, η συναισθηματική νοημοσύνη, η ψυχική ανθεκτικότητα και η ετοιμότητα για απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων δια βίου (Morandini et al., 2020: 1).

Ευρωπαϊκές Ηλεκτρονικές Πλατφόρμες που απευθύνονται και σε Νέους

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διασφάλιση της ασφάλειας των Ευρωπαίων πολιτών, τη διαφάνεια της ροής των πληροφοριών και την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και ενεργοποίησης προχώρησε στη δημιουργία ορισμένων ψηφιακών πλατφορμών. Παρακάτω θα παρουσιαστούν ορισμένες πληροφορίες, οι οποίες αναφέρονται γενικότερα στα είδη και στις λειτουργίες των σύγχρονων ψηφιακών πλατφορμών.

Οι σύγχρονες ψηφιακές πλατφόρμες είναι διαδικτυακές εφαρμογές, οι οποίες προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες σε χρήστες, πελάτες, καταναλωτές, διευκολύνοντας τις μεταξύ τους συναλλαγές. Σύμφωνα με τον νόμο 4808/2021 και το άρθρο 68, οι ψηφιακές πλατφόρμες είναι οι επιχειρήσεις που ενεργούν είτε απευθείας, είτε ως διαμεσολαβητές και μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας μπορούν να συνδέουν παρόχους υπηρεσιών ή επιχειρήσεις με πελάτες ή/και χρήστες. Ο ΟΟΣΑ υποστηρίζει ότι οι ψηφιακές πλατφόρμες αφορούν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, διαθέσιμων στο διαδίκτυο, οι οποίες διευκολύνουν την αλληλεπίδραση των χρηστών με τους επιχειρηματίες και με τους παρόχους υπηρεσιών. Στις ψηφιακές πλατφόρμες ο ΟΟΣΑ προσθέτει τις ψηφιακές αγορές, τις μηχανές αναζήτησης, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης των καταστημάτων, τα συστήματα πληρωμών και όλες τις υπηρεσίες που εντάσσονται στην ψηφιακή οικονομία (OECD, 2019: 19).

Μια ψηφιακή πλατφόρμα μπορεί να θεωρηθεί επίσης ο ψηφιακός χώρος της ανταλλαγής πληροφοριών, αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των παραγωγών και των καταναλωτών. Υπάρχουν οι πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι πλατφόρμες της γνώσης, οι πλατφόρμες διαμοιρασμού πολυμέσων και οι πλατφόρμες που είναι προσανατολισμένες στις υπηρεσίες. Τα χαρακτηριστικά μιας ψηφιακής πλατφόρμας είναι η ευκολία της χρήσης και η απήχυσή της στους χρήστες, η αξιοπιστία και η ασφάλεια των συναλλαγών και του δημιουργικού ψηφιακού περιεχομένου, η συνδεσιμότητα μέσω της χρήσης API και η δυνατότητα της ασφαλούς αλληλεπίδρασης των χρηστών της πλατφόρμας (Watts, 2020). Οι ψηφιακές πλατφόρμες μπορούν να χαρακτηριστούν και ως οι διαδικτυακά στηριζόμενοι και εικονικοί κόσμοι που στηρίζονται σε διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα και συμβάλλουν στην ανταλλαγή πληροφοριών, γνώσεων, αγαθών, ιδεών και υπηρεσιών. Ορισμένες φορές αποφέρουν οικονομικά κέρδη στους διαχειριστές τους ή έχουν εθελοντικό και ενημερωτικό χαρακτήρα (Watts, 2020).

Οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες χωρίζονται σε αυτές που βασίζονται εξ ολοκλήρου στο διαδίκτυο και σε αυτές που απευθύνονται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική τοποθεσία. Στις εξ ολοκλήρου ψηφιακές πλατφόρμες περιλαμβάνονται εργασίες που αφορούν τον προγραμματισμό, την ψηφιακή διαφήμιση μιας επιχείρησης, τη συγγραφή βιογραφικού, την κατασκευή ιστοσελίδας και σελίδων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τη στατιστική ανάλυση, τη μετάφραση κειμένων, τη δημιουργία εφαρμογών και άλλες μικρές εργασίες σχεδιασμού, όπως η δημιουργία λογότυπου, επαγγελματικών καρτών, η δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου, η κατασκευή σελίδας ηλεκτρονικού εμπορίου, η εισαγωγή δεδομένων και ψηφιακών εικόνων διαφήμισης. Στις ψηφιακές πλατφόρμες που εξυπηρετούν μια συγκεκριμένη γεωγραφική τοποθεσία περιλαμβάνονται η παροχή υπηρεσιών καθαριότητας, η διανομή φαγητού, η φύλαξη παιδιού, η πώληση και η διανομή προϊόντων και η μεταφορά με ιδιωτικό αυτοκίνητο. Και στα δύο είδη ψηφιακών πλατφορμών χρειάζονται οι πελάτες, οι οποίοι θα καταθέσουν το αίτημά τους και ο διαχειριστής και συντηρητής της πλατφόρμας που θα τους συνδυάσει με τον κατάλληλο εργαζόμενο, τα εργαλεία και ο καθορισμός κανόνων για την επιτυχή ολοκλήρωση της συμφωνίας (Behrendt et al., 2019: 21; Berg et al., 2019: 108). Οι ψηφιακές πλατφόρμες που διαχειρίζονται τα εκτελεστικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι κυρίως ψηφιακές πλατφόρμες γνώσης, ενημέρωσης, αλληλεπίδρασης και ενεργοποίησης.

Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη Νεολαίας (https://europa.eu/youth/EU_el)

Οι ψηφιακές πλατφόρμες μπορούν να συμβάλλουν στην προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των νέων, αλλά και στην κοινωνική τους ενεργοποίηση. Πιθανολογείται ότι το

Usenet λειτούργησε ως η πρώτη ηλεκτρονική πλατφόρμα, στην οποία οι διάφοροι χρήστες είχαν τη δυνατότητα να μοιράζονται τις απόψεις τους, να ενημερώνονται, να επικοινωνούν και να κοινοποιούν διάφορα άρθρα και βίντεο. Αυτά τα άρθρα και τα βίντεο παρέμεναν ανεβασμένα στην πλατφόρμα, ούτως ώστε ο χρήστης όποτε χρειαζόταν να προσφύγει σε αυτά για να αναζητήσει απαντήσεις στα ερωτήματα που τον απασχολούσαν (Βαγιάνος, 2018).

Για την ευρωπαϊκή νεολαία έχουν δημιουργηθεί τρεις διαφορετικές ηλεκτρονικές πλατφόρμες. Η πρώτη είναι η Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη Νεολαίας (European Youth Portal). Η συγκεκριμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα δημιουργήθηκε, με απώτερο σκοπό την πληροφόρηση και την ενημέρωση των νέων πάνω σε επίκαιρα ζητήματα. Η Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη Νεολαίας παρέχει ακόμα πληροφορίες στους νέους που ζουν, σπουδάζουν και εργάζονται στην Ευρώπη για διάφορες ευκαιρίες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Καλύπτει συνολικά 34 χώρες και το ενημερωτικό υλικό που παρέχει είναι διαθέσιμο σε 28 γλώσσες, μολταυτά αν δεν υπάρχει διαθέσιμη μετάφραση σε κάποιο ενημερωτικό άρθρο στη γλώσσα του χρήστη, υπάρχει η δυνατότητα μετάφρασής του στην αγγλική γλώσσα.

Ως προς τη θεματολογία της στην ηλεκτρονική πλατφόρμα επικρατεί μια ταξινόμηση σε οκτώ βασικές θεματικές. Αυτές είναι ο εθελοντισμός, στην οποία αναφέρονται διάφορες ευκαιρίες για εθελοντισμό και καταγράφονται οι εμπειρίες νέων που έχουν συμμετάσχει σε εθελοντικά προγράμματα. Άλλη θεματική είναι η απασχόληση, η οποία περιλαμβάνει τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας για νέους, τα βήματα για ένα πετυχημένο επιχειρηματικό ξεκίνημα και τρόπους συνδυασμού της εργασίας με τη μάθηση. Η τρίτη θεματική είναι η μάθηση, που αφορά τη μάθηση που κατακτάται μέσα από την παρακολούθηση πανεπιστημιακών μαθημάτων, την εξωσχολική-άτυπη μάθηση και την κατάρτιση, η τέταρτη θεματική αναφέρεται στη δημοσίευση των απόψεων των νέων ατόμων πάνω σε διάφορα ζητήματα στους υπεύθυνους της χάραξης πολιτικών (δομημένος διάλογος), η πέμπτη αναφέρεται στη δημιουργικότητα και στον πολιτισμό και πιο συγκεκριμένα στις τέχνες και στην ψυχαγωγία, στην επιστήμη και στην καινοτομία και στην προώθηση της πολυπολιτισμικότητας. Η έκτη θεματική είναι αφιερωμένη στην υγεία, η οποία ευδοκμεί κατά ένα μεγάλο ποσοστό μέσα από τη συμμετοχή του ατόμου σε αθλητικές δραστηριότητες και τη διατήρηση μιας καλής φυσικής κατάστασης. Οι δύο τελευταίες αναφέρονται στην κοινωνική ενσωμάτωση, στη συγκεκριμένη θεματική προάγονται τα δικαιώματα των νέων, οι παρεχόμενες υπηρεσίες για νέους και οι δράσεις των κοινοτήτων τους ξεχωριστά και η όγδοη θεματική εστιάζει στην επέκταση των νέων σε παγκόσμιο επίπεδο για την εξασφάλιση ενός ασφαλούς και πράσινου κόσμου.

Στη συγκεκριμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα παρουσιάζονται επίσης διάφορα ειδησεογραφικά άρθρα και διάφορες εκδηλώσεις για νέους, διάφορα προγράμματα, όπως το Discover Europe, το οποίο απευθύνεται σε Ευρωπαίους νέους που έχουν κλείσει τα 18 έτη και επιδιώκουν τα ταξιδέψουν στην Ευρώπη. Επιπλέον, μέσα από αυτήν την ηλεκτρονική πλατφόρμα προωθούνται οι δράσεις του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης (European Solidarity Corp), ευκαιρίες του προγράμματος Erasmus⁺ και ορισμένες ταξιδιωτικές συμβουλές για το ξεκίνημα του ταξιδιού, τη μεταφορά και τη διαμονή στο εξωτερικό. Ακόμα, πραγματοποιείται αναφορά στο πρόγραμμα SHEU Leads, το οποίο αποτελεί ευκαιρίες σε νέες γυναίκες άνω των 30 ετών, οι οποίες έχουν οργανώσει δράσεις που επωφελούν τις τοπικές κοινωνίες ή απασχολούνται σε τομείς, όπως η έρευνα, η εκπαίδευση, η νεολαία, ο πολιτισμός και ο αθλητισμός.

Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Δικτυακής Πύλης για τη νεολαία είναι μια διοργανική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τη διαχείριση της συγκεκριμένης ηλεκτρονικής πλατφόρμας είναι αρμόδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία λαμβάνει υποστήριξη και από το Eurodesk. Έχουν δημιουργηθεί ακόμα και επίσημες σελίδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για αυτήν την ηλεκτρονική πλατφόρμα. Η αναζήτηση στο Facebook και στο Twitter της συγκεκριμένης ηλεκτρονικής πλατφόρμας γίνεται με την ονομασία «European Youth». Πρότεροι στόχοι της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Δικτυακής Πύλης για τη νεολαία από την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν η ενημέρωση των νέων για τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και για τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η παρότρυνση των νέων να ταξιδεύουν, να εγκαθίστανται σε νέα μέρη και να είναι ενεργοί πολίτες.

Πρόκειται για μια ηλεκτρονική πλατφόρμα, που τη διαχειρίζεται εύκολα ακόμα και κάποιος που δεν διαθέτει προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες. Επιπροσθέτως, είναι δυνατό να μεταφορτωθεί τόσο σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, όσο και σε κινητό τηλέφωνο, γεγονός που διευκολύνει την πρόσβαση στον νέο, όπου και αν βρίσκεται και οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Η πλοήγηση είναι ευχάριστη στη συγκεκριμένη πλατφόρμα, λόγω της απουσίας της πληθώρας των παραπεμπτικών υπερσυνδέσμων, των πολυμέσων και των άσκοπων πληροφοριών. Όλες οι πληροφορίες, τα άρθρα και οι ενημερώσεις για εθελοντικά και επιμορφωτικά προγράμματα ελέγχονται και συνεχώς ανανεώνονται.

EPALE (<https://ec.europa.eu/epale/el>)

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την εκπαίδευση ενηλίκων (EPALE) στην Ευρώπη δημιουργήθηκε το 2014, με πρωτοβουλία της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus⁺. Πρόκειται για την πρώτη ευρωπαϊκή ηλεκτρονική πλατφόρμα, η οποία καλύπτει όλο το φάσμα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Είναι μια πολυπολιτισμική, ανοικτή στα μέλη κοινότητα, η οποία απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές, ερευνητές, ακαδημαϊκούς, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και οποιονδήποτε ασχολείται ενεργά με ζητήματα της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Αντικείμενο της συγκεκριμένης πλατφόρμας είναι η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε εκπαιδευτές ενηλίκων, η προώθηση των κατάλληλων περιβαλλόντων μάθησης ενηλίκων, η απόκτηση δεξιοτήτων ζωής, η επισήμανση της πολιτικής της εκπαίδευσης ενηλίκων και η παροχή βέλτιστων πρακτικών και μεθόδων διδασκαλίας. Γύρω από αυτή τη θεματική ανακοινώνονται διάφορα επικείμενα συνέδρια, αλλά και εκδηλώσεις, σχετικές με την εκπαίδευση ενηλίκων. Προωθούνται εκπαιδευτικές ευκαιρίες στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, καθώς και αρκετά άρθρα, νέα και πόροι που εξυπηρετούν τη βελτίωση των παρεχόμενων διδακτικών προσεγγίσεων και την υιοθέτηση καλύτερων μεθόδων διδασκαλίας. Ακόμα, δίνεται η δυνατότητα εύρεσης κατάλληλων εταίρων για τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευτών.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την εκπαίδευση ενηλίκων διαχειρίζεται από μια κεντρική υπηρεσία τεχνικής υποστήριξης, η οποία δέχεται βοήθεια από 36 εθνικές υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης ανά την Ευρώπη. Μέσω αυτής της πλατφόρμας διατίθενται σελίδες, εξίσου με την παραπάνω ηλεκτρονική πλατφόρμα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, LinkedIn), μεταφορτώνεται σε υπολογιστή, αλλά και κινητό τηλέφωνο και μεταφράζεται σε 24 διαφορετικές γλώσσες. Αφορά όλους τους τύπους μάθησης και επεκτείνεται σε 34 χώρες. Άλλα χρήσιμα εργαλεία, τα οποία εμφανίζονται σε αυτήν την ηλεκτρονική πλατφόρμα είναι το ημερολόγιο, τα αποτελέσματα των προγραμμάτων Erasmus⁺, οι κορυφαίες συζητήσεις

των εγγεγραμμένων μελών, το γλωσσάρι, οι ερωτήσεις και η παροχή ηλεκτρονικής βοήθειας. Οι εγγεγραμμένοι χρήστες της ηλεκτρονικής πλατφόρμας έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν μέρος σε δημόσιες συζητήσεις, να σχολιάζουν διάφορες αναρτήσεις, να κοινοποιούν προσωπικά τους άρθρα και αποτελέσματα ερευνών που έχουν διεξάγει στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, να αλληλεπιδρούν, να εμπλέκονται σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων και να αναζητούν νέους συνεργάτες. Η εγγραφή και η ενεργή συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για την εκπαίδευση ενηλίκων είναι δωρεάν και προσιτή στο ευρύ κοινό. Η χρήση της είναι ευχάριστη και αρκετά ουσιώδης για τα άτομα που επιδιώκουν να βελτιώνονται συνεχώς στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Αυτό οφείλεται βέβαια και στο γεγονός ότι, οτιδήποτε δημοσιεύεται στη συγκεκριμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα ανανεώνεται συνεχώς και περνάει από κριτικό έλεγχο για τη γνησιότητα και την ποιότητά του.

SALTO: YOUTH (<https://www.salto-youth.net/>)

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα Salto:Youth δημιουργήθηκε το 2002 υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρμόδιο θεσμικό όργανο για τη διαχείρισή της είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο τομέας δραστηριοποίησής της είναι η νεολαία και αποτελείται από έξι κέντρα πληροφόρησης. Αυτά τα κέντρα είναι το κέντρο Salto της Ανατολικής Ευρώπης και του Καυκάσου, το κέντρο Salto της Ευρωπαϊκής Υγείας, το κέντρο Salto του Αποκλεισμού και της Διαφορετικότητας, το κέντρο Salto της Συμμετοχής και της Πληροφόρησης, το κέντρο Salto της Νοτιανατολικής Ευρώπης και το κέντρο Salto της Κατάρτισης και της Συνεργασίας.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα Salto: Youth προωθεί διάφορες πτυχές της άτυπης μάθησης σε άτομα, τα οποία δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας, αλλά και σε οργανώσεις νεολαίας και τοπικές πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο την ενίσχυση και την ενθάρρυνση των νέων. Μέσα από τη χρήση της συγκεκριμένης ηλεκτρονικής πλατφόρμας τα άτομα και οι διάφοροι κοινωνικοί σχηματισμοί ατόμων, που ασχολούνται ενεργά με τη νεολαία έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται για προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης νέων, τα οποία χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα Erasmus⁺ Youth in Action. Επιπροσθέτως, τα άτομα που επιθυμούν μπορούν να εγγραφούν ως μέλη της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και να λαμβάνουν στο προσωπικό τους ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ενημερωτικά μηνύματα, ανατροφοδότηση και συνδέσμους ενημέρωσης για νέα προγράμματα νεολαίας.

Τα χρήσιμα εργαλεία που παρέχει αφιλοκερδώς η ηλεκτρονική πλατφόρμα Salto:Youth στους επισκέπτες της είναι η δυνατότητα εύρεσης συνεργατών για την οργάνωση προγραμμάτων άτυπης μάθησης για νέους, το κάλεσμα για την εγγραφή νέων εκπαιδευτών νεολαίας, την αξιολόγηση της λειτουργίας της με την παραχώρηση στατιστικών της δεδομένων και την παροχή πληροφοριών για θέματα που άπτονται της σωστής εκπαιδευτικής διαδικασίας, της σωστής χρήσης μεθόδων διδασκαλίας και του ημερολογίου για την ενημέρωση για προγραμματισμένα προγράμματα κατάρτισης (training courses) και για την παρακολούθηση ανοικτών μαζικών μαθημάτων (MOOCs). Για τη συγκεκριμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα υπάρχουν σελίδες στο Facebook, στο Twitter και στο LinkedIn. Πρόκειται για μια ακόμα χρήσιμη και προσιτή στο ευρύ κοινό ηλεκτρονική πλατφόρμα, η οποία μεταφορτώνεται σε υπολογιστή, κινητό τηλέφωνο ή τάμπλετ.

Πλατφόρμα Δια Βίου Μάθησης (LLL) (<https://lllplatform.eu/who-we-are/about-us/>)

Η πλατφόρμα δια βίου μάθησης συγκεντρώνει ένα δίκτυο κορυφαίων οργανισμών στον τομέα της εκπαίδευσης, της νεολαίας και της κατάρτισης και έχει ως στόχο τη βελτίωση της

παρεχόμενης μάθησης και την πρόσβαση στη δια βίου μάθηση χωρίς αποκλεισμούς. Συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus⁺, αποτελείται από 42 μέλη και εκπροσωπεί πάνω από 50.000 ιδρύματα και ενώσεις ανά τομέα. Οι τομείς του ενδιαφέροντός της είναι η επίσημη, η μη τυπική και η άτυπη μάθηση, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και η δια βίου μάθηση.

Οι στόχοι του επιστημονικού προσωπικού που δημοσιεύουν σε αυτήν την πλατφόρμα είναι να συνειδητοποιήσουν οι πολίτες ότι οφείλουν να αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες με γνώμονα την προσωπική τους ανάπτυξη και όχι μόνο να επιδιώκουν να καλύψουν τις απαιτήσεις μιας θέσης απασχόλησης ή να βελτιώσουν το οικονομικό τους κύρος. Ακόμα, μέσω της πλατφόρμας δίνονται και κατευθυντήριες γραμμές για τις δεξιότητες του μέλλοντος και του 21^{ου} αιώνα που θα ήταν καλό να έχει ο κάθε πολίτης. Η θεματολογία της πλατφόρμας ανανεώνεται τακτικά και δημοσιεύονται άρθρα, χρήσιμοι σύνδεσμοι και έγγραφα πολιτικής για θέματα που άπτονται της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και προσόντων, του ψηφιακού γραμματισμού και των μέσων επικοινωνίας, της χρηματοδότησης, της αναγνώρισης τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διάφορους οργανισμούς και φορείς χάραξης πολιτικής ανά τομέα.

Digital Skills & Jobs Platform (<https://digital-skills-jobs.europa.eu/en>)

Η πλατφόρμα για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και τις Θέσεις Εργασίας δημιουργήθηκε ως μία πρωτοβουλία στο πλαίσιο του προγράμματος «Συνδέοντας την Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρόκειται για μια πλατφόρμα που παρέχει ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών υψηλής ποιότητας, πόρων και ευκαιριών που σχετίζονται με τις ψηφιακές δεξιότητες και την εύρεση θέσεων εργασίας. Οι επιμέρους θεματικές εστίασης της πλατφόρμας είναι οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών πάνω στις ψηφιακές δεξιότητες και στις θέσεις εργασίας, η παροχή ευκαιριών για επαγγελματική σταδιοδρομία και προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ακόμα, δίνονται πληροφορίες για βέλτιστες πρακτικές, παρουσιάζονται δεδομένα, τα οποία δίνονται με διαδραστικό τρόπο. Επιπλέον, εντοπίζονται και συγκεντρώνονται οι ευκαιρίες χρηματοδότησης και δίνεται η δυνατότητα στους χρήστες να αλληλεπιδρούν. Πρόσφατα, δόθηκε η δυνατότητα στα άτομα που πλοηγούνται στη συγκεκριμένη πλατφόρμα να εξετάσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες και να ανακαλύψουν σε πιο επίπεδο γνώσης βρίσκονται. Ανάλογα με το αποτέλεσμα δίνεται η δυνατότητα στον «εξεταζόμενο» χρήστη να παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στην πλατφόρμα παρουσιάζονται διάφορα θέματα. Για τη διευκόλυνση του χρήστη υπάρχει μια κατανομή των ενεργών χρηστών. Οι χρήστες χωρίζονται σε αυτούς που διοργανώνουν κάποιο πρόγραμμα δια βίου μάθησης, σε επιχειρηματίες, σε μαθητές, σε εργαζόμενους, σε αναζητούντες εργασία, στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και σε αυτούς που εξειδικεύονται στις ψηφιακές τεχνολογίες. Στις ενέργειες παρουσιάζονται όλες οι ευρωπαϊκές και εθνικές πρωτοβουλίες και τα προγράμματα που σχετίζονται με τις ψηφιακές τεχνολογίες και τις θέσεις εργασίας. Στις ευκαιρίες αναφέρονται όλες οι δυνατότητες περαιτέρω εκπαίδευσης και συμμετοχής σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των χρηστών, η εύρεση πηγών χρηματοδότησης και οι ευκαιρίες σταδιοδρομίας. Στην έμπνευση παρουσιάζονται βέλτιστες πρακτικές που έχουν υιοθετήσει τα κράτη μέλη, στατιστικά δεδομένα και έρευνες. Στα νέα περιλαμβάνονται οι εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι προσεχείς εκδηλώσεις και οι απόψεις και συνεντεύξεις επιστημόνων. Τέλος, υπάρχει μια ακόμα προέκταση της πλατφόρμας με το όνομα κοινότητα. Οι χρήστες

εισέρχονται σε αυτήν την ενότητα με σκοπό να επικοινωνήσουν με άλλους χρήστες και να ανταλλάξουν απόψεις, να μοιραστούν και να κοινοποιήσουν πληροφορίες, να σχηματίσουν ομάδες δικτύωσης και να παρέχουν χρήσιμες συμβουλές.

Η πρόσβαση στην πλατφόρμα είναι εύκολη για κάθε χρήστη, ανεξάρτητα από το μορφωτικό του επίπεδο και το αν διαθέτει ψηφιακές δεξιότητες. Διαθέτει το πλήκτρο της αναζήτησης και με το πάτημα ενός κουμπιού ο χρήστης μεταβαίνει στο θέμα που επιθυμεί. Κάτω από κάθε θέμα διατυπώνεται η περιγραφή του, δημοσιεύονται διάφορα άρθρα επιστημόνων, οι ευκαιρίες χρηματοδότησης, οι πολιτικές και πρακτικές που προτείνει η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι προσεχείς εκδηλώσεις και τα διαδικτυακά μαθήματα και οι απόψεις των χρηστών της κοινότητας. Δίνεται η δυνατότητα επίσης στον χρήστη να εγγραφεί δωρεάν στην προσωποποιημένη πληροφόρηση της πλατφόρμας για να λαμβάνει ενημέρωση για όλες τις εξελίξεις στον ψηφιακό και εργασιακό χώρο. Η επικοινωνία των χρηστών με τους διαχειριστές της πλατφόρμας είναι δυνατή επίσης μέσα από τη συμπλήρωση φόρμας στην επίσημη ιστοσελίδα της, την παρακολούθηση των μέσων κοινωνικής της δικτύωσης (Twitter, Facebook, Instagram, Youtube), αλλά και μέσω κινητού τηλεφώνου.

EURES (https://ec.europa.eu/eures/public/index_el)

Το Eures είναι μια ψηφιακή πλατφόρμα που δημιουργήθηκε το 1994 και αποτελεί ένα ευρωπαϊκό δίκτυο συνεργασίας των υπηρεσιών απασχόλησης. Με τη δημιουργία της συγκεκριμένης πλατφόρμας η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να εξασφαλίσει την ισότιμη συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών στην αγορά εργασίας. Μέχρι το 2022 έχουν κοινοποιηθεί στο Eures 3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, έχουν ληφθεί 900 χιλιάδες βιογραφικά σημειώματα και έχουν εγγραφεί 4 χιλιάδες εργοδότες. Στη συγκεκριμένη πλατφόρμα παρουσιάζονται οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας και τα βιογραφικά σημειώματα των υποψηφίων. Ακόμα, η συγκεκριμένη πλατφόρμα είναι συνδεδεμένη με την πλατφόρμα Europass, η οποία δίνει τη δυνατότητα σε κάθε Ευρωπαίο πολίτη να δημιουργήσει το βιογραφικό του σημείωμα. Παράλληλα με το Europass, η ψηφιακή πλατφόρμα Eures είναι συνδεδεμένη και με την Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας, η οποία συντονίζει το Eures από το 2021. Σκοπός αυτής της συνεργασίας είναι η διασφάλιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων και η αναγνώριση των προσόντων των ατόμων που μετακινούνται σε κάποια άλλη χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, στη Νορβηγία, στο Λιχτενστάιν και στην Ελβετία. Αντίστοιχα, διευκολύνει το έργο των εργοδοτών, διότι μπορούν να προσλάβουν με μεγαλύτερη ευκολία κάποιον νέο εργαζόμενο. Μεσοπρόθεσμος στόχος της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας είναι να βελτιώσει την ψηφιακή και τεχνολογική υποδομή του Eures και να μεγιστοποιήσει τις συνεργείες μεταξύ τους. Η ψηφιακή πλατφόρμα Eures παραμένει στη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την πολιτική καθοδήγηση, τη νομοθεσία, την υποβολή εκθέσεων, την αξιολόγηση και τη διαχείριση των επιχορηγήσεων, σχετικών με την πλατφόρμα Eures.

Η πλατφόρμα καλύπτει και ορισμένες εξίσου σημαντικές θεματικές που σχετίζονται με την αγορά εργασίας. Είναι η παροχή επαγγελματικής συμβουλευτικής υποστήριξης τόσο για τους εργοδότες, όσο και για τους υποψήφιους εργαζόμενους. Παρέχονται επίσης χρήσιμες πληροφορίες και στατιστικά δεδομένα για τη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναφέρονται λεπτομερώς οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας σε κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γίνεται αναφορά στα τρέχοντα εργασιακά νέα και στις προσεχείς εκδηλώσεις. Η πρόσβαση στην πλατφόρμα είναι εύκολη, διότι ακόμα και ένας χρήστης που δεν γνωρίζει την επίσημη γλώσσα, τα αγγλικά μπορεί να αιτηθεί να μεταφραστεί

το περιεχόμενο της πλατφόρμας στη γλώσσα του. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να εγγραφεί στην ψηφιακή πλατφόρμα και να λαμβάνει εγκαίρως προσωπικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για όλα τα τρέχοντα νέα και για όλες τις νέες θέσεις εργασίας που κοινοποιούνται, χωρίς να ανησυχεί για την ασφάλεια των προσωπικών του δεδομένων, διότι προστατεύονται από τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων. Το 2022 προστέθηκε στον ιστότοπο Eures και μια νέα δυνατότητα. Ο χρήστης μπορεί να λάβει συμμετοχή σε ένα διαδραστικό ερωτηματολόγιο, άμεσης ανατροφοδότησης σχετικό με τη σταδιοδρομία που μπορεί να ακολουθήσει ανάλογα με την προσωπικότητα, τις δεξιότητες και τα ενδιαφέροντά του. Ακόμα, ο χρήστης ενημερώνεται σχετικά με τις θέσεις εργασίας που είναι κενές και έχουν αυξημένη ζήτηση. Η ψηφιακή πλατφόρμα είναι επίσης συνδεδεμένη με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πιο συγκεκριμένα με το Facebook, το Twitter, το LinkedIn, το Youtube και το Instagram.

Europass (<https://europa.eu/europass/el>)

Το Europass είναι ένα δωρεάν ψηφιακό εργαλείο για τη μάθηση και την αναζήτηση εργασίας στην Ευρώπη. Ο χρήστης μπορεί να αναζητήσει τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες πληροφορίες, σχετικές με τη δημιουργία και τον σχεδιασμό ενός βιογραφικού σημειώματος, μιας συστατικής επιστολής και μιας αίτησης υποψηφιότητας. Ακόμα, στο Europass κοινοποιούνται αξιόπιστα άρθρα που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τον εθελοντισμό. Από την 1^η Ιουλίου του 2020 δόθηκε η ευκαιρία στους χρήστες του Europass να δημιουργήσουν ένα βιογραφικό ψηφιακό, το οποίο θα περιέχει όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες του χρήστη και θα τις κοινοποιεί σε διαθέσιμους εργοδότες και σε εκπαιδευτικά ιδρύματα με ασφαλή και ψηφιακό τρόπο. Με τη δημιουργία του ψηφιακού βιογραφικού δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να ελέγξει το επίπεδο των ψηφιακών του δεξιοτήτων. Οι πληροφορίες που καλείται να συμπληρώσει ο χρήστης αφορούν τα προσωπικά του στοιχεία, την εκπαιδευτική και επαγγελματική του σταδιοδρομία, να συγκεντρώσει τις δεξιότητες που διαθέτει και να λάβει χρήσιμες συμβουλές ως ανατροφοδότηση. Η πρόσβαση στο Europass είναι εύκολη. Ο χρήστης μπορεί να αναζητήσει με ευκολία τις διαθέσιμες πληροφορίες. Η ιστοσελίδα και το ψηφιακό της περιεχόμενο μπορούν να μεταφραστούν σε 29 γλώσσες και δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να εγγραφεί στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο της ιστοσελίδας, αλλά και να αλληλεπιδράσει μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, LinkedIn).

YouthWiki (<https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki>)

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα YouthWiki συνιστά μια ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, η οποία αφορά τις εθνικές πολιτικές νεολαίας των ευρωπαϊκών χωρών. Επιπλέον, αποτελεί μια βάση δεδομένων και πληροφόρησης σχετικά με τις εθνικές δομές, τις πολιτικές και τις δράσεις που αποτείνονται σε νέους. Η EACEA A6 είναι η Μονάδα Ανάλυσης Πολιτικής για την Εκπαίδευση και τη Νεολαία στον Ευρωπαϊκό Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης και Πολιτισμού και είναι αρμόδια για την παροχή πληροφοριών που σχετίζονται με τις εθνικές πολιτικές νεολαίας των κρατών μελών και για τη συγκριτική ανάλυση των εκπαιδευτικών συστημάτων της κάθε χώρα μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δίκτυο Ευρυδίκη). Ακόμα, στην πλατφόρμα παρουσιάζεται ένας διαδραστικός πίνακας αποτελεσμάτων, ο οποίος απεικονίζει την πρόοδο που έχουν σημειώσει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την ενθάρρυνση των μαθητών να μετακινούνται σε άλλες χώρες. Ο πίνακας είναι απότοκο της συνεργασίας του δικτύου Ευρυδίκη και του Cedefop.

Πρόκειται για μια εξαιρετικά εύχρηστη και προσιτή ηλεκτρονική πλατφόρμα. Η πλατφόρμα είναι συνδεδεμένη με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και διαθέτει διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτή τη μελέτη είναι ότι οι σύγχρονοι νέοι από τη σχολική ηλικία είναι σημαντικό να ενημερώνονται για τις μεταβολές που υφίσταται η αγορά εργασίας και να λαμβάνουν την αναγκαία επαγγελματική συμβουλευτική υποστήριξη. Ακόμα, θα ήταν χρήσιμη από τους καθηγητές πληροφορικής η αναφορά της ύπαρξης και της χρήσης των παραπάνω ηλεκτρονικών πλατφορμών, ούτως ώστε οι συμμετέχοντες στην εκπαίδευση να εξοικειωθούν με τις Ευρωπαϊκές αξίες και το ψηφιακό περιβάλλον. Αυτές οι συνήθειες θα εξυπηρετήσουν τη μείωση της επαγγελματικής αναντιστοιχίας, της επαγγελματικής ανικανοποίησης και εκτενέστερα ενισχύουν την προσωπική ανάπτυξη του ατόμου. Η σύγχρονη αγορά εργασίας στηρίζεται στην ένταξη των νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριοποίησης και στην αυτοματοποίηση των διαδικασιών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αρωγός του παραπάνω εγχειρήματος. Μέσα από τη λήψη πρωτοβουλιών, τη χάραξη πολιτικών και την κατασκευή ηλεκτρονικών πλατφορμών - ανταποκρινόμενων στις ανάγκες της ψηφιακής εποχής. Μέσα από το ψηφιακό περιεχόμενο των ηλεκτρονικών της πλατφορμών, οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να κινητροποιώσει τους πολίτες των χωρών μελών της, να τους παράσχει συμβουλευτική υποστήριξη, να διευκολύνει τον διάυλο επικοινωνίας τους με τους εργοδότες και να τους ενεργοποιήσει κοινωνικά. Γι' αυτό οι νέοι οφείλουν να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες και να εξοικειωθούν με τις τεχνολογίες αιχμής.

Το μέλλον της αγοράς εργασίας εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες. Ο πρώτος είναι η δημογραφική αλλαγή. Ο αριθμός των ηλικιωμένων στην Ευρώπη αυξάνεται και ο αριθμός των νέων και των γεννήσεων μειώνεται. Αρκετοί είναι οι νέοι που μεταναστεύουν για εκπαιδευτικούς ή/και επαγγελματικούς λόγους. Άλλοι παράγοντες είναι η τεχνολογική εξέλιξη, η δυσκολία κάλυψης θέσεων που απαιτούν από τον εργαζόμενο εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, η κλιματική αλλαγή και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, οι οποίες στερούνται εισοδηματικής ασφάλειας, παροχής κοινωνικής προστασίας και βέλτιστων συνθηκών εργασίας. Ακόμα, παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της παρενόχλησης στον χώρο της εργασίας, λόγω της εκτεταμένης ανεργίας και της έλλειψης εργασιακών αξιών (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019: 2-3). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στους νέους που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και στους νέους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας, προκειμένου να σχηματίσουν θετική εντύπωση. Ακόμα, θεωρείται πλέον επιτακτική η αλλαγή των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη συσχέτιση των αποκτηθέντων δεξιοτήτων μέσα από τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές διαδικασίες, τον εθελοντισμό, την πρακτική άσκηση, ακόμα και την εργασία με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019: 7). Μελλοντικά, θα δημιουργηθούν πιο ποιοτικές θέσεις εργασίας, θα εξασφαλιστούν τα εργασιακά δικαιώματα ορισμένων κλάδων επαγγελματικής δραστηριοποίησης, ούτως ώστε να μειωθούν οι ανισότητες στην αγορά εργασίας και θα δοθούν ευκαιρίες περαιτέρω επιμόρφωσης, κατάρτισης και εξειδίκευσης (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019: 10-11).

Αναφορές

- Behrendt, C., Nguyen, Q., & Rani, U. (2019). Social protection systems and the future of work: Ensuring social security for digital platform workers. *International Social Security Review*, 72(3), pp. 17-41.
- Berg, J., Cherry, M., & Rani, U. (2019). Digital Labour Platforms: A need for international regulation? *Revista de Economia Laboral*, 16(2), pp. 104-128.
- Cobert, R. (2005). 21st century jobs. *Economic Development Journal*, pp. 34-39.
- Davies, G. (13 April 2021). Understanding the economy and labour market. Retrieved at 11-04-2022, from <https://www.cipd.co.uk/knowledge/work/trends/economy-labour-market-factsheet#gref>
- Digital Skills and Jobs Platform (2022). Official site. Retrieved at 04-04-2022, from <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en>
- Eures (1994). Official site. Retrieved at 05-07-2022, from https://ec.europa.eu/eures/public/index_el
- Europass (2022). Official site. Retrieved at 05-07-2022, from <https://europa.eu/europass/el>
- Gillis, J. (2013). *Youth and History. Tradition and Change in European Age Relations 1770-Present (Studies in social discontinuity)*. Academic Press.
- Mirigliano, M. (27-04-2021). Lifelong Learning Platform (LLL). Retrieved at 14-03-2022, from <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/european-initiatives/lifelong-learning-platform-lll>
- Morandini, M., Thyssen, A., & Vandeplas, A. (2020). Facing the Digital Transformation: Are Digital Skills Enough? *European Economy Economic Briefs*, 54, pp. 1- 21.
- OECD (2019). What is an “online platform”? In *An Introduction to Online Platforms and Their Role in the Digital Transformation*. OECD Publishing, Paris. Doi: <https://doi.org/10.1787/19e6a0f0-en>, pp. 19-26.
- Pedersen, J. (2017). EPAL – Electronic Platform for Adult Learning in Europe. Presentation in *VPL Biennale, 27-04-2017*. Aarhus, Denmark.
- Salto: Youth (2002). Επίσημη ιστοσελίδα. Ανακτήθηκε στις 08-04-2019, από <https://www.salto-youth.net/>
- Watts, S. (08-07-2020). Digital Platforms: A Brief Introduction. Retrieved at 01-08-2022, from <https://www.bmc.com/blogs/digital-platforms/>.
- Wike, R., & Stokes, B. (13-09-2018). In Advanced and Emerging Economies Alike, Worries About Job Automation. Retrieved at 01-04-2022, from <https://www.pewresearch.org/global/2018/09/13/in-advanced-and-emerging-economies-alike-worries-about-job-automation/>
- Wyn, J. & White, R. (1997). *Rethinking Youth*. London: SAGE Publications Ltd.
- YouthWiki (2015). Official site. Retrieved at 05-10-2022, from <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki>.
- Zarifis, G. (2020). Active Citizenship Programmes for Unemployed Young Adults with Low Skills in Southern Europe: Participation, Outreach, and Barriers. In Kersh Natasha, Toiviainen Hanna, Pitkanen Pirkko & Zarifis K. George (eds), *Young Adults and Active Citizenship. Towards Social Inclusion through Adult Education* (pp. 19- 34). *Lifelong Learning Book Series*, 26. Springer.
- Βαγιάνος, Δ. (2018). Διδακτικές σημειώσεις προπτυχιακού μαθήματος με τίτλο: «*Digital Media and Society*». Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Δεμερτζής, Ν., Σταυρακάκης, Γ., Ντάβου, Μ., Αρμενάκης, Α., Χρηστάκης, Ν., Γεωργαράκης, Ν., & Μπουμπάρης, Ν. (2008). *Νεολαία. Ο αστάθμητος παράγοντας*. Αθήνα: Πολύτροπον.
- Δημόπουλος, Κ., & Κουλαϊδής, Β. (2006). *Ελληνική νεολαία. Όψεις κατακερματισμού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Επίσημη Εφημερίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης, ΦΕΚ 101/Α' 19-06-2021, Ν. 4808/2021, άρθρο 68.
- Επίσημη ιστοσελίδα Lifelong Learning Platform. Retrieved at 01-08-2022, from <https://lllplatform.eu/who-we-are/about-us/>
- Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη Νεολαίας (χ.η.). Επίσημη ιστοσελίδα. Ανακτήθηκε στις 07-04-2019, από https://europa.eu/youth/EU_el

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022). Ψηφιακός μετασχηματισμός: σημασία, οφέλη και πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε στις 01-12-2022, από <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/priorities/psifiakos-metaschimatismos-tis-ee/20210414STO02010/psifiakos-metaschimatismos-simasia-ofeli-kai-politiki-tis-ee>
- Ζαρίφης, Γ. (2013). Διδακτικές Σημειώσεις του μαθήματος: «Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Ζητήματα Οργάνωσης και Σχεδιασμού Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων με Στόχο την Ανάπτυξη και Βελτίωση των Δεξιοτήτων του Ανθρώπινου Δυναμικού».
- Ηλεκτρονική Πλατφόρμα για την εκπαίδευση ενηλίκων, EPAL (2014). Επίσημη ιστοσελίδα. Ανακτήθηκε στις 07-04-2019, από <https://ec.europa.eu/epale/el>.
- Κοντορίνης, Γ. (2005). *Προτάσεις και στόχοι για τη νεολαία της Ευρώπης*. Ανακτήθηκε στις 06-01-2005, από <http://lifesos.eu/inioxos/abc/downloads/politismos%20neolaia/kontorinis.pdf>
- Μπίκος, Κ. (2012). *Ζητήματα Παιδαγωγικής που θέτουν οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019) Ν. 8754/2019. Σχέδιο συμπερασμάτων του Συμβουλίου για τους νέους και το μέλλον της εργασίας. Βρυξέλλες 29-04-2019.

Λήψη Χορηγίας

Η υλοποίηση της διδακτορικής διατριβής συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», 2014-2020, στο πλαίσιο της Πράξης «Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας Υποδράση 2: Πρόγραμμα χορήγησης υποτροφιών ΙΚΥ σε υποψηφίους διδάκτορες των ΑΕΙ της Ελλάδας».

(Σημείωση: Μας έχει ζητηθεί από το ΙΚΥ, όταν δημοσιεύουμε κάποια εργασία μας στα πρακτικά ενός συνεδρίου ή σε κάποιο επιστημονικό περιοδικό να τοποθετούμε τις παραπάνω παραπομπές.)